

УДК 631.8

ОГЛЯД МЕТОДІВ СТИМУЛЯЦІЇ НАСІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

БОНДАРЕНКО І.В.,
аспірант ННЦ «ІМЕСГ»,
викладач Прилуцького
агротехнічного коледжу

Проблема. Визначення оптимальних режимів обробки біологічних об'єктів сільськогосподарських культур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність використання електротехнології для стимуляції насіння перед висівом підтверджується численними працями [1-3]. Їхній аналіз дозволяє стверджувати, що поряд із традиційними методами підвищення врожайності використовуються методи, що ґрунтуються на інформаційному впливові на біологічний об'єкт.

Виділена невирішених частин загальної проблеми. Підвищення якості та врожайності насінневого матеріалу – це основна проблема сучасного насінництва. Для її розв'язання існує значна кількість методів і засобів стимуляції та підвищення врожайності. Але на даному етапі існує проблема зниження собівартості готової продукції та негативного впливу на здоров'я людини.

Мета досліджень - підвищити ефективність стимуляції біологічних об'єктів, визначити найбільш безпечний для здоров'я, економічний та менш енер-

гоємний спосіб стимуляції шляхом більш повного використання генетичних та фізіологічних потенціальних можливостей підвищення врожайності при певному рівні мінерального живлення.

Результати досліджень. Стимулятори росту мають як хімічну, так і фізичну природу.

Хімічні засоби не тільки не є екологічно чистими, а ще й не пройшли перевірку на резистентність щодо мутагенної дії.

До фізичних методів стимуляції слід віднести електромагнітні поля різного діапазону (гамма-випромінювання, рентгенівське, ультрафіолетове, інфрачервоне, НВЧ- випромінювання, радіочастотне випромінювання, випромінювання в звуковому діапазоні, лазерну обробку, а також постійні електричні та магнітні поля). Сюди ж відносяться опромінення альфа та бета-частинками, іонами, що отримані з використанням різноманітних ізотопів, гравітаційна дія тощо.

Найпростішим і найдешевшим, а також найбезпечнішим із них є метод електромагнітної обробки (рис. 1).

Відповідні дослідження виконуються із середини 50-х років ХХ століття в СРСР, США, Канаді, Франції. У 1970 році в провінції Альберта, що є одним з основних зернових районів Канади, була проведена електромагнітна обробка насіння, яким засіяли 20000 га. Затрати на стимуляцію насіння перевищили 5 грн. на тонну. Урожайність пшениці, жита, ячменю, вівса, кукурудзи зросла в середньо-

му на 10-12 %, в окремих випадках - на 18-26 %. При цьому підвищується якість урожаю (клеяковини в зерні, вмісту олії в соняшнику). Урожайність картоплі після електромагнітної обробки підвищується на 18-20 %. Середні надбавки врожаю овочевих культур: капусти, буряків, моркви, редиски, огірків, томатів склали 18-23 %, а максимальні – 40...60 %. Збільшується цукристість буряків, вміст вітамінів і каротину (провітаміну А) у моркви.

Електромагнітна обробка сприяє підвищенню резистентності до грибкових та бактеріальних захворювань зерна. Це дає можливість зменшити на 30 % норму ядохімікатів [4-6].

Передпосівна обробка насіння електромагнітним полем проводилася в 1966-1987 рр. у дослідно-виробничому господарстві «Суйда» Гатчинського району Ленінградської області при обробці насіння ярових зернових культур градієнтним магнітним полем; у 1986-1987 рр. у радгоспах «Агротехніка», «Любань», ім. Тельмана, «Ушаки» Ленінградської області при передпосівній обробці насіння буряка градієнтним магнітним полем; у червні 1988 р. у радгоспах «Суміно» Ленінградської області, «Прибузьський» Миколаївської області, колгоспах «Шлях Ілліча» Удмуртської АРСР, «Наша Батьківщина» Краснодарського краю при обробці насіння озимих зернових культур; у 1988 р. в радгоспі «Агротехніка» Ленін-

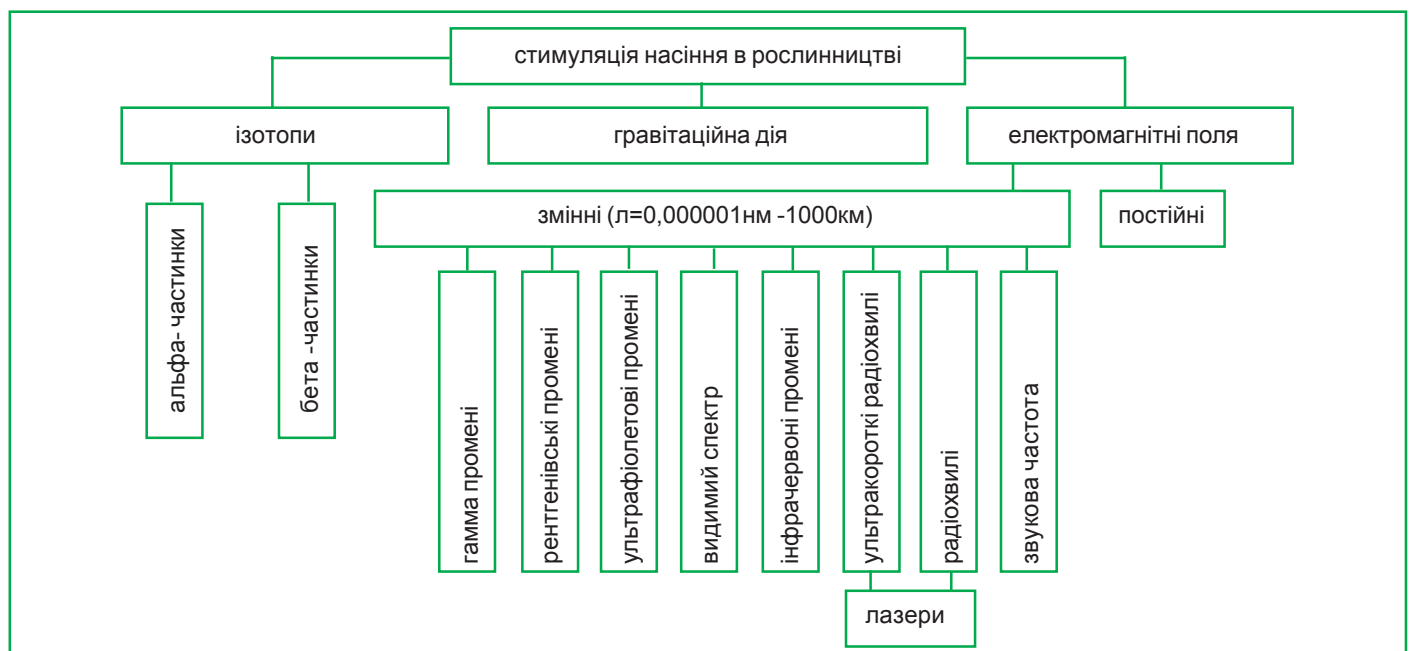

Рис. 1. Класифікація методів стимуляції росту насіння в рослинництві

Таблиця 1.1

Режими обробки насіння сільськогосподарських культур в електромагнітному полі

Напруженість електричного поля, E, кВ/см.	Частота, f, Гц.	Напруга, U, В.	Потужність, P, Вт.	Тривалість обробки, t, с.	Густина струму, j, А/см ²	Напруженість магнітного поля, H, А/м.	Магнітна індукція, B, Т.	Підвищення урожайності, %
3,3	50	-	-	30	-	-	-	Відомості відсутні
-	4,68x106	-	20-70	150-300	-	-	-	
-	-	800000	-	-	-	-	-	
-	-	350-400	-	10	2	-	-	
4,0	Імпульс	-	-	10	-	-	-	
1,0-5,0	-	-	-	30-90	-	-	-	
-	-	-	-	300	-	-	1	66,7
-	-	-	-	864000	-	22,2x10 ³	-	14,1-18,3
-	УВЧ	-	-	-	-	-	-	8-13
-	-	-	-	300	-	-	0,15	19
-	Імпульс	-	-	180	-	4,5-10 ⁵	-	40
-	50	-	-	600-3000	-	8-10 ⁴	-	8-37

градської області при передпосівній обробці насіння помідорів і т. д.

Деякі режими обробки насіння сільськогосподарських культур в електромагнітному полі наведені в таблиці 1.1.

Висновки. У результаті аналізу проблеми встановлена доцільність використання електротехнологій для підвищення виходу продукції, що включають різні виробничі процеси, зокрема, електромагнітну обробку насіннєвого матеріалу.

Установлена можливість як енергетичного, так і інформаційного впливу на біологічні об'єкти під час власних експериментальних досліджень протягом 2007-2009 років над бульбами картоплі, що зазнавали впливу обертового електромагнітного поля промислової частоти. За результатами досліджень отримано надбавку врожаю близько 23 % по відношенню до контролю (таблиця 1.2).

Відомо також про підвищення посівних якостей насіння через 3 – 6 місяців після припинення стимуляції [7].

Потребує подальшого розвитку встановлення аналітичних залежностей, що описують вплив електромагнітних полів на біологічні об'єкти, зокрема, на насіння сільськогосподарських культур. Для доведення дослідницьких робіт до впровадження їхніх результатів у виробництво необхідні додаткові дослідження, математичне моделювання та оптимізація виробничих процесів.

Перспективи. Попередня оцінка подальших розвідок у даному напрямі показує доцільність зосередити зусилля на дослідженні електромагнітних стимуляторів насіння промислової частоти.

Таблиця 1.2

Результати експериментальних досліджень при електромагнітній стимуляції бульб картоплі

УРОЖАЙ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
загальна маса, г	1590	2260	2560	2305	2520	2170	2230	2480	2050	2695
УРОЖАЙ	11	12	13	14	15	16	17	18	19	Контроль
загальна маса, г	1560	1585	2310	2100	2110	2360	1860	2790	3320	

Бібліографія:

1. Ковалев В.М.; Калашникова Е.А.; Белов Д.В. Применение энергоинформационного поля для повышения морфогенетической активности интактных растений и в культуре in vitro Докл. ТСХА / Моск. с.-х. акад. им. Тимирязева, 1999; Вып.270, - С. 154-158.
2. Кремьянский В.Ф. Разработка установки для предпосевной стимуляции семян переменным электрическим полем и исследование эффективности воздействия на семена кукурузы: Автореф. дис...канд. техн. наук/Кубан. гос. аграр. ун-т Краснодар, 1999, - 23 с.
3. Ксенз Н.В.; Качеишвили С.В. Анализ электрических и магнитных воздействий на семена / Механизация и электрификация сел.хоз-ва, 2000; № 5, - С. 30.
4. S. Koutis. Электромагнитная обработка семян. Что это такое? <http://rushitech.polymixweb.com/seed.html>.
5. Бережнев Ю.А., Гулин А.Н. Изменение свойств биообъектов. <http://berezhnev.com/publis/art8.html>.
6. Электромагнитная обработка зерна <http://idei.by.ru/elm.html>.
7. Калинин Л.Г., Тучной В.П., Левченко Е.А та інші. Влияние микроволнового поля на качество и фитопатогены семян подсолнечника // Хранение и переработка зерна, 2001. - №2(20). - С.32-36.

Анотація

У результаті аналізу літератури встановлена доцільність дослідження електромагнітних стимуляторів для підвищення виходу продукції та встановлена можливість як енергетичного, так і інформаційного впливу на біологічні об'єкти.

Аннотация

В результате анализа литературы установлена целесообразность исследования электромагнитных стимуляторов для повышения выхода продукции и установлена возможность как энергетического, так и информационного воздействия на биологические объекты.

Annotation

On the basis of literature analysis, the expediency of investigations of electromagnetic stimulators for increasing product output and the possibility of both energy and information effects on biological objects were established.